

La competència bàsica en educació audiovisual

«L'Educació Audiovisual és un dels pocs instruments que professorat i alumnat tenen per començar a desafiar la gran desigualtat de coneixement i de poder que existeix entre els que fabriquen la informació pel seu propi interès i els qui la consumeixen innocentment com si es tractés de notícies o diversió.»

LEN MASTERMAN

Aquest és un primer document de treball elaborat per Aurora Maquinay i Xavier Ripoll del Servei de Mitjans Audiovisuels amb la col·laboració de: Rosa Aparicio, Carme Ciscart, Josep Maria Cullell, Albert Criado, Roger Llovet, Anna Mackay, Carme Ribes i Carme Terrades.

Per a elaborar aquest document ens hem basat en anteriors documents curriculars elaborats pel Programa de Mitjans Audiovisuels com ara el Desplegament de l'Eix Transversal d'Educació Audiovisual a l'Educació Infantil i Primària i a Secundària.

Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament

Índex

Introducció	3
Les dimensions de la competència bàsica de l'Educació Audiovisual	4
Objectius generals	4
Impacte historicosocial	5
Comunicació audiovisual	6
· Agents de la producció i procés de producció	6
· Categories dels mitjans	7
· Alfabetització en el llenguatge dels mitjans	7
· Representació dels mitjans	8
Alfabetització tecnològica	9
Proposta de seqüenciació per cicles	10

Introducció

Aquest document formula un primer nivell de concreció de la competència bàsica d'Educació Audiovisual entesa com una part que s'integra dins de la competència bàsica en Tecnologies de la Informació i de la Comunicació (TIC).

Entenem que la Comunicació Audiovisual és un llenguatge complert i, com a tal, té els seus propis codis i normes de funcionament. Així mateix, els missatges que emeten els mitjans provoquen uns determinats efectes en els consumidors. És per això que considerem imprescindible que l'alumnat del segle XXI estigui ben preparat per desxifrar els missatges audiovisuals, conegui el seu llenguatge i pugui produir els seus propis missatges.

En un món cada vegada més mediatitzat pels mitjans de comunicació i per les noves tecnologies, és necessari saber descodificar adequadament la informació que ens arriba i saber-la utilitzar correctament. Amb l'aparició de les noves Tecnologies de la Informació i de la Comunicació apareix un nou concepte de llenguatge: el llenguatge multimèdia que incorpora un nou element: la interactivitat. És per això que avui creiem necessari fer una nova definició de l'Educació Audiovisual, afegint tots els elements que les noves tecnologies ens aporten i tenint molt en compte que el domini del llenguatge multimèdia suposa també, i sobretot, el coneixement dels codis del llenguatge audiovisual.

En definitiva, creiem que l'objectiu fonamental de la competència bàsica en Educació Audiovisual és aconseguir que l'alumnat sàpiga llegir i escriure missatges audiovisuals i així esdevingui capaç de fer un ús racional dels mitjans de comunicació audiovisuals.

Les dimensions de la competència bàsica de l'EA

El fet de considerar l'EA com a competència bàsica que hauria de tenir el mateix nivell que les competències instrumentals ens condueix a definir quins han de ser els àmbits o les dimensions de la competència, així com les accions educatives i els mitjans organitzatius i metodològics per assolir-la. Veiem, en primer lloc, quins són els objectius generals sobre els quals s'articula la competència bàsica de l'Educació Audiovisual.

Objectius generals

- Comprendre els missatges audiovisuals mitjançant l'adquisició de pautes d'anàlisi de les formes i dels continguts.
- Ser capaç de triar, de manera conscient, entre la gran diversitat de missatges audiovisuals que rebran diàriament. Esdevenir espectadors actius i intel·ligents.
- Conèixer els processos de construcció de la realitat mediatitzada i ser capaç de diferenciar la realitat de la seva representació mediàtica.
- Conèixer els codis del llenguatge audiovisual i saber-los utilitzar en comunicacions senzilles.
- Conèixer la dimensió socioeconòmica i els poders d'influència sociopolítiques dels mitjans audiovisuals.
- Saber valorar la dimensió estètica dels continguts audiovisuals.
- Utilitzar la tecnologia audiovisual com a mitjà d'expressió en les àrees d'aprenentatge.

Veiem quines són les dimensions de la competència bàsica:

- Impacte historicosocial.
- Comunicació audiovisual:
  - Agents de la producció i procés de producció.
  - Categories dels diferents mitjans.
  - Alfabetització en el llenguatge dels mitjans.
  - Representació dels mitjans.
- Alfabetització tecnològica

Impacte historicosocial

Ningú dubte de la influència que els mitjans de comunicació audiovisual tenen sobre la societat actual a l'hora de determinar les pautes de conducta i fins i tot les ideologies. Per tant, cal que els nois i les noies coneguin quina ha estat l'evolució dels mitjans de comunicació audiovisual al llarg de la seva curta història, però també que siguin conscients de fins a quin punt aquests mitjans s'han convertit, amb el pas del temps, en transmissors de valors.

Objectius generals

- Conèixer l'evolució històrica dels mitjans de comunicació audiovisual.
- Reconèixer l'impacte que la tecnologia audiovisual té sobre la nostra vida quotidiana, modificant els hàbits de consum, culturals, etc.
- Tenir consciència de la influència que tenen els mitjans de comunicació audiovisual en la transmissió de valors i ideologies.

Tenint en compte aquests aspectes creiem necessari que l'alumnat, en acabar el seu aprenentatge obligatori, sigui capaç d'assolir aquestes competències:

CONCEPTES	PROCEDIMENTS	ACTITUDS
<ul style="list-style-type: none"> • Conèixer els avenços tecnològics que han sorgit al llarg de la història i que han contribuït a l'actual configuració dels MAV. • Ser conscient de l'impacte i la influència que exerceixen els MAV sobre la nostra vida quotidiana, econòmica, cultural i sobre el medi ambient. • Ser conscient que els MAV són transmissors d'ideologies i de valors. 	<ul style="list-style-type: none"> • Identificar els diferents MAV. • Experimentar alguns dels principis tecnològics que han fet possible l'aparició d'aquests mitjans (principis fotogràfics, principi de la persistència retiniana, etc.). • Enumerar els mitjans que més utilitzem exposant l'ús que en fem (informar-nos, entretenir-nos, aprendre coses). • Expressar els efectes que ens provoquen els missatges que rebem a través dels mitjans (alegria, por, plaer, etc.). • Analitzar els missatges que ens arriben a través dels diferents mitjans i observar quina influència poden tenir sobre la nostra vida quotidiana. • Classificar diferents productes audiovisuals segons el públic a qui s'adrecen. • Analitzar els valors que transmeten els missatges publicitaris, les pel·lícules, els programes informatius, etc. 	<ul style="list-style-type: none"> • Valorar la importància dels avenços tecnològics en la configuració actual dels MAV. • Actuar de manera responsable en l'ús racional dels MAV coneixent les seves possibilitats però també les seves limitacions. • Actuar críticament davant els missatges que ens transmeten els MAV i discriminar els valors que se'n deriven.

Comunicació audiovisual

Els mitjans de comunicació tenen com a finalitat última la transmissió d'uns determinats missatges que, al mateix temps, fan una representació de la realitat i no són en cap cas la realitat mateixa. Per comprendre els missatges que ens arriben i, alhora, ser capaços de produir missatges audiovisuals és necessari conèixer tots els elements que intervenen en la comunicació audiovisual.

Les noves generacions d'infants i joves estan cada vegada més en contacte amb els mitjans de comunicació i gran part dels coneixements que tenen els hi arriben a través d'aquests mitjans, i especialment a través de la televisió i d'Internet. Per aquest motiu creiem que avui, per esdevenir un ciutadà format adequadament és necessari saber interpretar críticament els missatges audiovisuals, saber-se expressar utilitzant aquests mitjans i conèixer mínimament els elements que componen la comunicació audiovisual.

En acabar l'ensenyament obligatori l'alumnat hauria de ser capaç d'identificar els components bàsics de la comunicació audiovisual (qui produeix el producte AV, quin és el procés de producció, les diferents categories dels mitjans, els elements que constitueixen el llenguatge audiovisual, la representació que fan els mitjans de la realitat i l'impacte que tenen els mitjans sobre el públic).¹

Objectius generals

- Descobrir que els missatges audiovisuals són representacions de la realitat i no pas la realitat en si mateixa.
- Descobrir la relació que hi ha entre la realitat i la seva representació en els mitjans (estereotips).
- Conèixer quins són els agents de la producció audiovisual.
- Descobrir quin és el procés de producció audiovisual i quins elements hi intervenen.
- Conèixer els codis i les estructures narratives del llenguatge audiovisual.
- Conèixer les característiques generals de les diferents classes o categories de mitjans (fotografia, còmic, televisió, videojocs, cinema i ràdio, Internet).

Agents de la producció i procés de producció

CONCEPTES	PROCEDIMENTS	ACTITUDS
<ul style="list-style-type: none"> • Saber que en qualsevol procés de producció audiovisual hi ha uns responsables de la producció. • Saber que darrera de qualsevol missatge hi ha un emissor. • Conèixer les implicacions econòmiques que hi ha darrera de qualsevol producció. • Diferenciar els mitjans de titularitat pública dels privats. • Saber quin és el procés per a l'elaboració de qualsevol missatge audiovisual. 	<ul style="list-style-type: none"> • Elaborar projectes de producció senzills, distribuint les tasques. • Identificar qui són els emissors en els diferents mitjans. • Classificar les diferents cadenes televisives segons pertanyin a agents de producció públics o privats. • Experimentar les diferents fases que constitueixen el procés de producció d'un missatge audiovisual senzill. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mostrar interès per conèixer qui són els agents que produeixen els missatges audiovisuals. • Actuar responsablement i crítica respecte els missatges que emeten els diferents mitjans públics o privats.

1. **Bazalgette C.**, *Los medios audiovisuales en la educación primaria*. MEC. Ediciones Morata, S.A. Madrid 1991.

Categories dels mitjans

CONCEPTES	PROCEDIMENTS	ACTITUDS
<ul style="list-style-type: none"> • Conèixer l'existència de diferents categories de mitjans de comunicació. • Conèixer les característiques dels diferents mitjans, el seu llenguatge específic i les seves diferents funcions: informar, entretenir, formar. • Classificar les característiques del llenguatge audiovisual que utilitzen els mitjans segons siguin àudio, vídeo o audiovisuals. • Identificar la relació que té cada mitjà amb la representació que fa de la realitat. • Conèixer els diferents gèneres que utilitzen els mitjans (publicitat, informatiu, reportatge, documental, etc.). 	<ul style="list-style-type: none"> • Diferenciar les categories de mitjans de comunicació: televisió, cinema, ràdio, Internet, fotografia i còmic. • Utilitzar els diferents mitjans i descobrir-ne les seves característiques i funcions. • Analitzar quina representació fan de la realitat els diferents mitjans. • Diferenciar entre ficció i no ficció. • Analitzar missatges audiovisuals que representin diferents gèneres i veure'n les diferències. • Analitzar la informació que ens arriba a través de diferents mitjans i veure'n les semblances i les diferències. • Realitzar produccions senzilles que representin els diferents gèneres (un anunci, un reportatge, una notícia). 	<ul style="list-style-type: none"> • Mostrar interès pels missatges que ens arriben a través dels MAV. • Prendre una actitud crítica davant dels missatges que ens arriben per diferents mitjans. • Contrastar la validesa i l'actualitat de les informacions localitzades a través dels mitjans. • Valorar els avantatges i/o desavantatges dels diversos suports d'informació. • Ser capaç d'analitzar críticament la informació que ens arriba a través dels diferents mitjans.

Alfabetització en el llenguatge dels mitjans

CONCEPTES	PROCEDIMENTS	ACTITUDS
<ul style="list-style-type: none"> • Tenir coneixement dels elements que componen el llenguatge dels mitjans (imatge fixa, imatge en moviment i àudio): planificació, angulació, moviments de càmera, il·luminació, etc. • Observar els elements fonamentals que constitueixen un relat audiovisual de ficció i de no ficció (estructura narrativa, tractament del temps i de l'espai). • Conèixer els elements que intervien en la manipulació de les imatges (trucatges). • Conèixer les normes elementals del muntatge d'imatges i els diferents efectes que produeix en l'espectador. • Observar i expressar les característiques essencials d'un relat de ficció i de no ficció (què passa, a qui passa, on passa). • Saber comunicar-se mitjançant les imatges. • Saber descriure imatges. • Adonar-se dels elements que constitueixen el llenguatge sonor. • Conèixer les relacions que es poden establir entre les imatges, el text escrit i els sons. 	<ul style="list-style-type: none"> • Aprendre a analitzar imatges fixes i en moviment observant els elements fonamentals que constitueixen el llenguatge audiovisual. Llegir adequadament un relat audiovisual de ficció i de no ficció identificant-ne l'estructura narrativa, el tractament del temps i de l'espai. • Fer exercicis de manipulació d'imatges realitzant trucatges senzills. • Realitzar activitats amb imatges fixes i en moviment ordenant-les de diferents maneres i buscant diferents significats segons el que es vulgui comunicar. • Realitzar pràctiques senzilles de guions per aprendre a estructurar una història. • Aprendre a utilitzar diferents mitjans per emetre missatges senzills. • Reconèixer diversos sons i saber reproduir-los utilitzant efectes sonors senzills. • Realitzar exercicis d'associació d'imatges amb sons. • Jugar amb la transformació de sons per modificar el significat d'un missatge audiovisual. • Realitzar pràctiques per a produir emissions senzilles de ràdio. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mostrar interès per conèixer quins són els elements que componen el llenguatge audiovisual. • Gaudir dels relats audiovisuals de ficció i de no ficció.

Representació dels mitjans

CONCEPTES	PROCEDIMENTS	ACTITUDS
<ul style="list-style-type: none"> • Descobrir que els missatges audiovisuals no són mai la realitat, sinó una representació subjectiva d'aquesta. • Conèixer quins són els elements que contribueixen, en una representació, a desfigurar la realitat. • Conèixer quina representació fan de la realitat els diferents mitjans. • Reconèixer com els diferents mitjans contribueixen en la creació d'estereotips sexuals, ètnics, professionals, polítics, etc. 	<ul style="list-style-type: none"> • Realitzar exercicis que permetin diferenciar una imatge (fixa o en moviment) del seu referent real. • Practicar amb els enquadraments, planificacions i els punts de vista per representar una mateixa realitat amb significats diferents. • Analitzar en diferents mitjans i gèneres els estereotips més corrents i contrastar aquestes representacions amb la realitat més propera. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ser conscient de les diferències que hi ha entre la realitat i la representació de la realitat. • Tenir un esperit crític davant de la representació de la realitat que fan els diferents mitjans. • Valorar fins a quin punt els mitjans contribueixen a crear estereotips sexuals, ètnics, professionals, etc.

Alfabetització tecnològica

Per interpretar correctament els missatges audiovisuals és necessari no tant sols conèixer els elements que constitueixen i possibiliten la comunicació audiovisual, sinó també tenir un cert domini de la tecnologia.

Al finalitzar l'ensenyament obligatori l'alumnat ha de ser capaç d'elaborar petites comunicacions audiovisuals utilitzant la tecnologia adequada en cada cas.

Objectius generals

- Comprendre la vessant tecnològica de la comunicació audiovisual.
- Dominar les destreses tecnològiques bàsiques necessàries per a produir missatges audiovisuals.

Competències

CONCEPTES	PROCEDIMENTS	ACTITUDS
<ul style="list-style-type: none"> • Conèixer quins tipus de tècniques té cada MAV, com emprar-les i en què es diferencien. • Conèixer els diversos mitjans (impressos, visuals, acústics...) i aparells audiovisuals (analògics i digitals), així com els seus components. • Conèixer els elements en què es basen els MAV. • Reconèixer els diferents tipus de missatge que es poden obtenir segons les diferents opcions tècniques que s'utilitzin. • Adquirir la terminologia adient. 	<ul style="list-style-type: none"> • Adquirir el domini del coneixement, ús i funció dels diversos mitjans, aparells i components dels MAV. • Realitzar exercicis senzills utilitzant els diferents mitjans. • Emprar el lèxic propi dels MAV. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mostrar interès continuat per la tecnologia AV i pel seu desenvolupament. • Assolir autonomia amb les eines AV.